VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

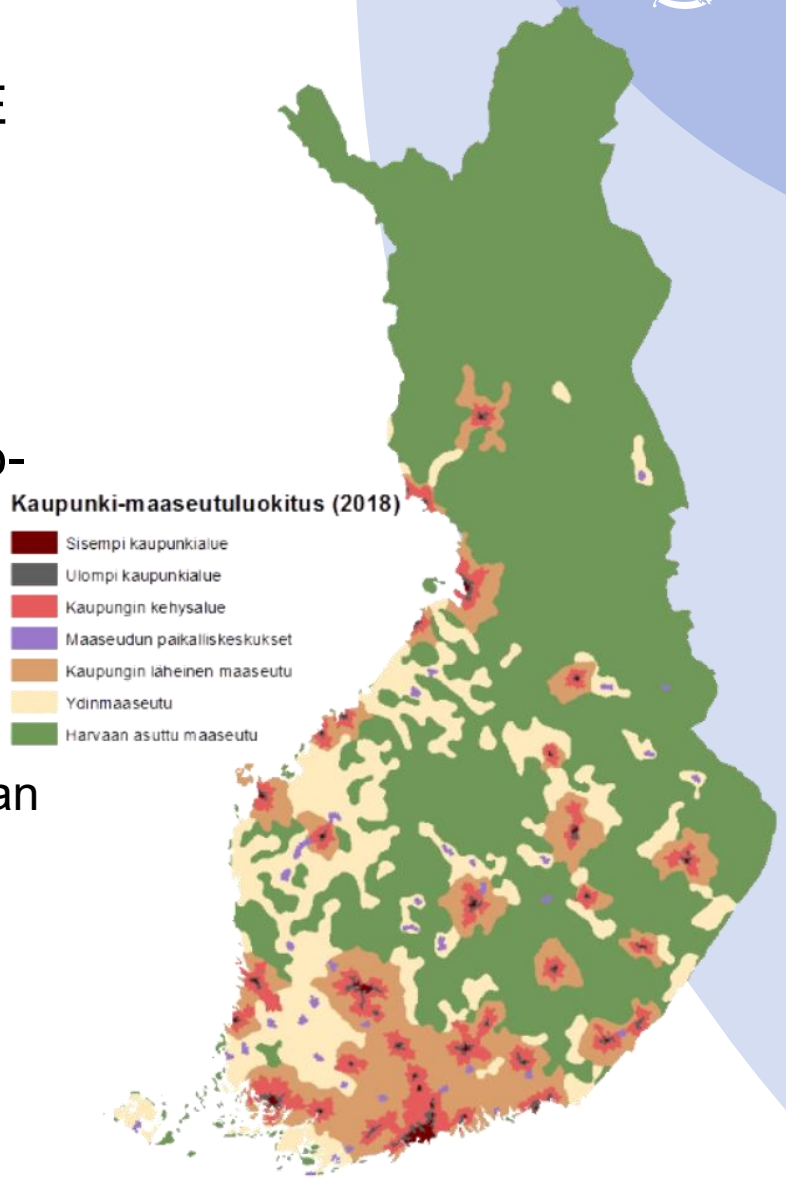
Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko (VNS 12/2025 vp)

maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle

Antonia Husberg, neuvotteleva virkamies,
maa- ja metsätalousministeriö

Tilannekuvaus maaseudun nykytilasta

- Maaseutumaiset alueet kattavat 95 % Suomen pinta-alasta (SYKE 2018)
- Vahvuuksina mm. pk-yritysten monialaisuus ja resilienssi, käytännönläheinen TKI-toiminta, kulttuuri ja yhteisölähtöisyys, luontolähtöisyys, kansalaistoiminta.
- Haasteina väestökehitys, osaamis- ja työvoimapula, palveluverkko-muutokset, alueellinen eriarvoistuminen, digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus.
  - Vakituisia asukkaita reilu neljännes (26 %) ja osa-aikaisia yli puolet (noin 85 pv./v.) koko maan väestöstä
  - Väestökehityksen jatkuessa nykyisellään menettää maaseutu tulevan vuosikymmenen aikana jopa yli 135 000 työikäistä ja 40 000 työpaikkaa.
  - Koulutusaste on noussut. Keskiasteen koulutus yleisin työikäisellä väestöllä. Koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus kriittinen kysymys, muuntokoulutuksen merkitys ja maaseudun asuttavuuden edellytykset korostuneet.

Selonteon visio vuoteen 2040

Kehittyvät maaseutumme – turvallisen, toiveikkaan ja kestävästi elinvoimaisen tulevaisuuden tekemisen ja poliittisten ratkaisujen ytimessä.

- Tavoitetila 2040:

  Suomessa on digitaalisesti ja fyysisesti saavutettava,
  taloutta uudistava ja kestävästi elinvoimainen,
  palveluiltaan luova, tulevaisuuteen uskova maaseutu,
  jonka ihmisiä, yhteisöjä, kulttuuria ja yrittäjyyttä arvostetaan.

  Maaseutupoliittinen järjestelmä, yhteiskunnallinen maaseututieto, maaseutuvaikutusten arviointi ja siihen pohjautuva politiikka ja jouheva hallinto vahvistavat toimijuutta maaseudulla.

Miten maaseutu toimii vaikuttaa ruokapolitiikkaan, metsäbiotalouteen, ym. arvoketjuihin, arvonlisäystavoitteisiin sekä luonnon tilaan.

Nostot luvusta 5: poikkihallinnolliset tavoitteet ja suositukset

Maaseutujen systemaattinen tunnistaminen ja huomioon ottaminen politiikan suunnittelussa ja toimeenpanossa kaikilla hallinnonaloilla: **maaseutuvaikutusten arviointi (läpileikkaava ja erit. suositus 22).**

Suositus 5 – talouden rakenteiden uudistaminen

TKI-järjestelmän maaseutuvaikutusten arviointi.

Maaseuduilla tehtävä TKI-toiminta näkyväksi.

Rahoituksen saatavuus ja TKI-järjestelmän ehdot

Maaseudun kehittämisen (EU:n maaseuturahasto -2028 saakka) toimenpiteet.

Monipuolinen yrittäjyys (nuoret, luovat alat, kulttuuriperintö ym.).

Suositus 7 – osaaminen, koulutus ja yritysten jatkuvuus

Lukiokoulutuksen mahdollistaminen.

Opiskelijoiden oikeus asumislisään maaseudulla.

Vapaan sivistystyön, maahanmuuton ja kotoutumisen edellytykset.

Jatko- ja muuntokoulutus.

Yhteistyö korkeakoulujen, ammatillisten oppilaitosten ja pk-yritysten välillä.

Maaseudun toimijoiden osallistaminen ratkaisujen suunnitteluun.

Suositus 10 – asuttavuus ja peruspalvelut

Peruspalvelujen turvaaminen erilaisilla ratkaisuilla ja rahoitusmalleilla.

Poikkihallinnollisen palveluverkkoanalyysin laatiminen (huom. digisyrjäytyminen, liikenne- ja energiaköyhyys, ikääntyminen ja monipaikkaisuus).

Maaseuduilla asuvan väestön kuuleminen ja osallistaminen.

Suositus 11 – hyvinvointi ja toimintakyky

Liikunnan harrastamisen olosuhteet, kuten kulkemisen reuna-ehdot.

Yhteiskuljetus- ja liikkuvat palvelut, yhteisölliset tilat ja toimivat tietoliikenneyhteydet.

Harrastamisen Suomen malli kaikkiin kuntiin.

Suositus 15 – maaseutu-tutkimuksen vahvistaminen

Maaseutututkimuksen ja –opetuksen vahvistaminen.

Maaseututieteen maisteriopinto-kokonaisuus.

EU-rahoituksen hyödyntäminen (huom. kansallinen vastinrahoitus)

Poikkihallinnollinen valmistelu ja osallistava prosessi

- Laadittu maa- ja metsätalousministeriön johdolla poikkihallinnollisesti (SM, PLM, VM, OKM, LVM, TEM, STM, YM).
- Laaja sidosryhmien ja kansalaisten osallistaminen (n = 2 400) ja lausuntokierros (n = 217).
- Selonteko ulottuu vuoteen 2040 ja ylittää hallituskaudet. Toimii strategisen päätöksenteon tukena ja tarkentaa alueiden eriytymiseen liittyviä erityiskysymyksiä.
- Se täydentää muita kansallisia strategioita ja antaa maaseutumaisten alueiden viitekehyksen niiden tavoitteiden toteuttamisen edellytyksille.
- Asiakirja koostuu tilannekuvasta, visiosta, poikkihallinnollisista tavoitteista ja suosituksista, jotka tarkennettu lausuntopalautteen pohjalta.
    - Se sisältää viisi poikkihallinnollista tavoitekokonaisuutta ja
    - 23 suositusta maaseutumaisten alueiden elinvoiman uudistamiseksi.
- Poikkihallinnollinen toimeenpanosuunnitelma muotoillaan vuoden 2026 loppuun mennessä Eduskunnan kirjelmän pohjalta.

Kiitos.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET